

Pýthagorás

Testimonia DK 14 A

A 1/ 1 = Hérodotos, *Historiae* II,123

Egyptʼané byli první, kteří pronesli ten výrok, že duše člověka je nesmrtelná, že se totiž při zániku těla vždy ponořuje do jiné rodící se živé bytosti. Když projde všemi suchozemskými, mořskými i okřídlenými zvířaty, vstupuje opět do lidského těla. Tento její oběh se děje po tři tisíce let. Tohoto učení užívali i někteří z Řeků, jedni dříve a jiní později, jako kdyby bylo jejich vlastní. Znam sice jejich jména, ale nepíší je.

A 1/ 2 = Hérodotos, *Historiae* II,81

Vlněné věci však [Egyptʼané] nenosí do chrámů, ani se v nich nedávají pohřbívat, neboť to není bezbožné. V těchto věcech jednají stejně jako takzvaní orfikové a bakchikové, kteří jsou Egyptʼany a přívrženci Pythagorovými. Ani pro účastníky těchto kultů není zbožné, aby se nechávali pohřbívat ve vlněných oděvech. Je to popsáno v *Posvátné řeči*.

A 2 = Hérodotos, *Historiae* IV,95-96

(...) Tento Zalmoxis byl člověk a sloužil na Samu, jak jsem se však dozvěděl od Řeků, kteří bydlí u Helespontu a u Černého moře. Byl otrokem Pýthagory, syna Mnésarchova, Později se stal svobodným člověkem, získal veliký majetek a vrátil se s ním zpátky domů [k thráckým Getům]. Tehdy však Thrákové žili bédně a byli úplně nevzdělaní, zato Zalmoxis poznal íónský způsob života a způsoby lepší než ty thrácké, neboť se stýkal s Řeky a mezi Řeky i s Pýthagorou, který přece nebyl nejslabším řeckým mudrcem. Zalmoxis si tedy nechal postavit mužský dům, v němž hostil význačné lidi a přitom je poučoval, že ani on, ani jeho spoluhodovníci včetně svých potomků nezemřou, ale že přijdou na takové místo, že budou moci věčně užívat všeho dobrého. Zatímco toto vykládal a říkal takovéto věci, budoval si podzemní příbytek. Jakmile jej měl hotový, zmizel z Thrákie, neboť sestoupil do tohoto podzemního obydlí a tam žil tři roky. Thrákové po něm toužili a oplakávali ho jako mrtvého. Čtvrtého roku se Zalmoxis Thrákům ukázal a tak je přesvědčil o pravdivosti všeho, co říkal. Toto prý udělal.

(96) Já neříkám, že tomu vyprávění o podzemním příbytku nevěřím, nedůvěřuji mu však bezvýhradně. Myslím si totiž, že se tento Zalmoxis narodil o mnoho let dříve než Pýthagorás. Ať už byl nějaký člověk Zalmoxis, nebo ať je to nějaké getské domorodé božstvo, ať se má dobře!

A 3 = Diogenés Laertios, *Vitae philosophorum VIII*, 8 (viz Porfyrios, *Vita Pythagorae* 41)
Aristoxenos však říká, že většinu svých etických názorů Pýthagorás převzal od Themistokleie, [kněžky] v Delfách.

A 4 = Ísokratés, *Busiris* 28-29

Pýthagorás ze Samu (...), když se dostal do Egypta a stal se učedníkem Egyptanů, jednak přinesl tuto jinou filosofii k Řekům, jednak zjevněji než jiní věnoval péči obětem a posvátným obřadům, které vedl. (...)

A 5/ 1 = Diogenés Laertios, *Vitae philosophorum VIII*, 56 (O. A. II,156b6 Sauppe)

Alkidamás však ve *Výkladu přírody* tvrdí (viz Empedoklés A 1.56), že Zénón [Elejský] a Empedoklés poslouchali v téže době Parmenida, že ho však později opustili. Zénón prý začal filosofovat svým vlastním způsobem, zatímco Empedoklés se stal posluchačem Anaxagorovým a Pýthagorovým. Vzal si prý za vzor důstojnost Pýthagorova života i zjevu a Anaxagorovu nauku o přírodě.

A 5/ 2 = Aristotelés, *Rhetorica II*, 23; 1398b9 (př. Antonín Kříž)

Zrovna tak dokazoval Alkidamás, že všichni mají v úctě lidi vzdělané a duchaplné, když pravil: „Vždyť Parští ctíli svého Archilocha, i když byl utrhačným posměváčkem ... a Italové Pýthagoru, Lampsacané pohřbili Anaxagoru, ačkoli byl cizincem, a uctívají jeho památku až do dnešního dne...“

A 6/ 1 = Diogenés Laertios, *Vitae philosophorum IX*, 38

„Zdá se,“ praví Thrasylos, „že [Démokritos] byl následovníkem pýthagoriků. Vždyť vzpomíná i samotného Pýthagoru a ve stejnojmenném spise o něm mluví s obdivem. Zdá se, že od něho převzal všechno, a byl by jeho posluchačem, kdyby se tomu nepřičilo rozpětí času.“ Glaukos

z Rhégia, který žil v téže době, tvrdí, že [Démokritos] zcela jistě poslouchal některého z pýthagoriků.

A 6/ 2 = Porfyrios, Vita Pythagorae 3

Dúris ze Samu však v druhé knize *Do* uvádí jeho syna Arimnésta a říká, že byl učitelem Démokrita. Tento Arimnéstos prý po svém návratu z vyhnanství postavil v Héřině svatyni měděný obětní dar, který měl průměr skoro dva lokte, na který nechal napsat toto:

Pýthagorův milý syn Arimnéstos věnoval,
když slovy našel mnohou moudrost.

Odtud to vzal hudebník Símos a přisvojil si jako vlastní pravidlo. Prý tam byla napsána sedmerá moudrost, když ale Símos jednu vzal, byly odstraněny i ostatní, které byly na obětním daru napsané.

A 6a = Eudémos, fr. 84 in: Proklos, In Eucleid. 65,11 Fr. (viz 58 B 1)

Po něm [po Thalétovi] pak Mamerkos Stésichorský, bratr básníka, vzpomíná, jak byl přítomen úsilí týkajícího se geometrie. (...) Po nich však Pýthagorás proměnil filosofii týkající se geometrie vzhůru do podoby svobodné nauky (*paideias eleútherú*) tím, že dohlédl její principy, a že probíral její theoremata nelátkově, tedy myšleně. Nalezl také úsilí všeho o úměrnost (*analogon*) i soustavu kosmických postavení.

A 7/ 1 = Aristotelés, *Metaphysica* I, 5; 986a29

Neboť Alkmaión byl [mladý], když Pýthagorás byl stařec.

A 7/ 2 = Apollónios Paradox., *Historiae mirabiles* 6,1 Giannini

A 7/ 3 = Eusebios, *Praeparatio Evangelica* X,3,6

A 7/ 4 = Aelianus Claudius, *Varia historia* II,26

A 7/ 5 = Aelianus Claudius, *Varia historia* IV,17

A 7/ 6 = Iamblichos, *De vita Pythagorica* 31

A 8/ 1 = Kléméns Alexandrijský, *Stromata* I,62,2

Pýthagorás, syn Mnésarchův, pocházel podle Hippobota ze Samu. Byl Tyrrhén, jak uvádějí Aristoxenos v *Životě Pýthagorově*, Aristarchos (Aristotelés fr. 190 Rose) a Theopompos. Neanthés však tvrdí, že pocházel ze Sýrie nebo z Tyru. Většina se tedy shoduje v tom, že byl rodem barbar.

A 8/ 2 = Diogenés Laertios, *Vitae philosophorum* VIII,1

Podle Aristoxena pocházel [Pýthagorás] z Tyrrhénu, z jednoho z ostrovů, kterých se zmocnili Athéňané a vyhnali z nich Tyrrhény.

A 8/ 3 = Diogenés Laertios, *Vitae philosophorum* I,118

Aristoxenos však ve spisu *O Pýthagorovi a jeho znamenitých následovních* tvrdí (fr.3), že když Ferekýdés po nemoci zemřel, pochoval jej Pýthagorás na Délu (Ferekýdés A 1).

A 8/ 4 = Porfyrios, *Vita Pythagorae* 9

Aristoxenos říká, že Pýthagorás odcestoval do Itálie tehdy, když mu bylo čtyřicet let, a viděl, jak se Polykratova tyranida upevňuje, neboť pro svobodného muže není pěkné, když je podroben dohledu a samovládě.

A 8/ 5 = Pseudo-Iamblichos, *Theol. Arithm.* p. 40 Ast

A 8/ 6 = Diogenés Laertios, *Vitae philosophorum* VIII,4-5

Hérakleídés Pontský uvádí, že Pýthagorás o sobě říkal, jak kdysi byl Aithalidés a byl pokládán za syna Hermova, že mu však prý Hermés nabídnul, aby si vybral, co by chtěl, krom nesmrtelnosti.

Vyžádal prý si, aby si za živa i po smrti mohl pamatovat vše, co se mu přihodí. Tak si prý pamatoval všechno nejen za svého života, ale zachoval si tuto vzpomínku, i když zemřel.

V pozdějším čase pak přišel do Euforba a byl poražen Meneláem. Euforbos vyprávěl, že kdysi žil jako Aithalidés a že od Herma obdržel onen dar. Vyprávěl i o putování duše, jak putovala sem a tam, do kolika rostlin a živočichů přišla, co všechno zažila v Hádu a co podstupují ostatní duše.

(5) Když Euforbos zemřel, přešla jeho duše do Harmotíma, který tomu chtěl dodat věrohodnosti a odebral se do Branchídy (= Didymy). Když vstoupil do Apollónovy svatyně, ukázal na štít, který tam zavěsil Meneláos (ten prý totiž, když odplouval z Tróje, věnoval Apollónovi štít). Štít byl už

celý zpuchřelý, pouze obličej ze slonoviny zůstal neporušený. Po Hermotímově smrti se pak stal Pyrrhem, rybářem na Délu. A opět si všechno pamatuje, jak byl nejprve Aithalidés, pak Euforbos, potom Hermotimos, pak Pyrrhos. Po Pyrrhově smrti se prý stal Pýthagorou a pamatuje si vše, co bylo řečeno.

A 8a = Porfyrios, Vita Pythagorae 18-19

Pak připlul do Itálie a objevil se v Krotónu, jak tvrdí Dikaiarchos. Když tam po dlouhém putování Pýthagorás přišel, jako muž bohatý a také svou přirozeností od Osudu dobře vybavený (jeho vzhled byl totiž ušlechtilý, plný půvabu, jeho hlas, zvyky i všechno ostatní bylo krásně upravené), zapůsobil na Krotóňany tak, že krásnými řečmi okouznil radu starců, pak se na pokyn městských úředníků ještě obrátil k mladým s poučením vhodným pro jejich věk, potom promluvil k chlapcům, jichž se ze škol mnoho shromáždilo; nakonec i k ženám a také ženy se kvůli němu sešly! (19) To mu přineslo velkou slávu a přijal (za žáky) mnohé z občanů města, nejen muže, nýbrž i ženy. Jedna z nich, jmenovala se Theanó, se stala slavnou. Přijal také mnohé krále a vládců přilehlých barbarských území. Nikdo však nemůže spolehlivě říct, co jim říkal, neboť o všem zachovávali mlčení. Neznámější je toto:

Především říkal, že duše je nesmrtelná; dále že přechází v jiné druhy živých bytostí; kromě toho, že se to, co bylo, rodí po určité době znovu. Že nic není zcela nové a že všechno živé je třeba považovat za stejný rod. Toto jsou poučky, které v Řecku jako první zavedl Pýthagorás.

A 9/ 1 = Porfyrios, Vita Pythagorae 6-7

Ještě je třeba říci něco o jeho vzdělání. Většina tvrdí, že znalosti zvané matematické získal u Egyptanů, Chaldeců a Foiničanů. Geometrii totiž odedávna pěstovali Egyptané, znalost čísel a výpočtů Foiničané a zkoumání nebe Chaldeji. Bohoslužby a ostatní věci o životě prý poznal u Mágů a od nich je také převzal. (7) Tohle zná více méně mnoho lidí, protože to je zapsáno v pamětech. Ostatní je méně známé, kromě toho co uvádí Eudoxos v sedmé knize *Popisu Země*: Zachovával prý čistotu, a proto se vyhýbal jakémukoliv zabíjení i lidem, kteří zabíjejí. Nejen, že se zdržoval [pojídání masa] živých bytostí, ale nikdy se ani nepřiblížil žádnému kuchaři a lovcí.

A 9/ 2 = Strabón, Geographica XV,716

A 9/ 3 = Diogenés Laertios, *Vitae philosophorum* VIII,20

Obětoval jen neživé věci. Někteří však tvrdí, že obětoval pouze kohouty a ještě sající kůzlata i takzvaná podsvinčata, nikoli však jehňata. Oproti tomu však Aristoxenos tvrdí, že dovoloval jíst všechny živočichy a zakazoval jíst pouze vola k orání a berana.

A 9/ 4 = Gellius, *Noctes Atticae* IV,11,1-12

Stará falešná domněnka, že filosof Pýthagorás nejedl nic ze zvířat se stále houževnatě udržuje, stejně tak i báchorka, že se zdržoval bobů, řecky *kyamos*. (2) Na základě této domněnky básník Kallimachos napsal (fr. 128):

a boby vzdal od svých rukou, obtížné jídlo,
tak pravil Pýthagorás a já to říkám též.

(3) Díky téže domněnce také Cicero v první knize spisu *O věštění* říká: „(...) Panuje domněnka, že pýthagorejci měli zakázáno jíst boby, neboť tato rostlina velice nadýmá, což není vhodné pro ty, kteří hledají klid duše.” Tolik Cicero.

(4) Avšak Aristoxenos, velký znalec staré literatury a hudby, posluchač filosofa Aristotela, v knize *O Pýthagorovi* napsal, že Pýthagorás nepoužíval žádnou zeleninu častěji než bob, neboť tato potravina usnadňuje trávení a vyprazdňování. (5) Cituji přímo Aristoxenova slova (fr. 7): „Z luštěnin si Pýthagorás nejvíce cenil bob, upravuje totiž trávení. Proto jej také co nejvíce používal.”

(6) Aristoxenos také referuje, že Pýthagorás jedl i selata jehňata. (7) Zdá se, že se tyto věci dozvěděl od svého přítele pýthagorejce Xenofila a od některých pamětníků, kteří žili v době Pýthagorova života. (8) O tom, že Pýthagorás jedl maso zvířat, píše v komedii *Život Pýthagorův* i básník Alexis.

(9) Zdá se, že základem domněnky o nepoužívání bobů bylo nedorozumění. V básni Empedokleově - a ten byl přívržencem Pýthagorovy nauky - se nachází tento verš (B 142):

Střež se, velice se střež, od bobů ruce vzdal!

(10) Mnozí se domnívají, že slovo *kyamús* zde znamená obvyklou luštěninu. Avšak ti, kteří se pozorněji zamýšlejí nad Empedokleovou básní, tvrdí, že *kyamús* na tomto místě znamená varlata, nazvaná takto symbolicky po Pýthagorově zvyku, neboť jsou příčinami plození (*aitoi tú kynein*) a dávají sílu lidskému pokolení. Empedoklés prý tedy nechtěl odvracet lidi od bobů, ale od poskvrných pohlavních výstředností.

(11) Také Plútarchos, význačná autorita pokud jde o vědění, v první ze svých knih o Homérovi říká, že i Aristotelés byl stran pýthagorejců toho mínění, že se nezdržovali masa, s výjimkou některých jeho částí.

(12) Uvádím přímo Plútarchova slova, neboť jde o nečekanou skutečnost:

„Aristotelés (fr. 194) tvrdí, že se pýthagorejci zdržovali masa z dělohy, srdce, medusy a některých dalších živočichů, zatímco ostatní používali.”

A 10 /1 = Platón, Respublica X; 600a

O Homérovi se říká, že se za svého života stal pro některé lidi, aspoň v soukromí, když ne na veřejnosti, vůdcem jejich výchovy, a ti že si ho svým soužitím zamilovali a svým potomkům předali jakousi homérskou cestu života. Podobně byl pro totéž milován Pýthagorás a jeho následovníci ještě i nyní mluví o pýthagorejském způsobu života a zdají se být odlišní od ostatních lidí.

A 10 /2 = Diogenés Laertios, Vitae philosophorum VIII,45-46

Mužného věku dosáhl [Pýthagorás] v 60. olympiádě (540/537 před n. l.) a jeho skupina se udržela až po devět nebo deset generací. Posledními z pýthagorejců, které ještě Aristoxenos viděl, totiž byli Xenofilos z Thrácké Chalkidy a Fantón z Fliúntu, dále Echekratés, Dioklés a Polymnástos, všichni také z Fliúntu. Byli to žáci Tarent'anů Filoláa a Euryta.

A 10 /3 = Kléméns Alexandrijský, Stromata I,65,2

Pýthagoru nacházíme [v mužném věku] za tyrana Polykrata kolem 62. olympiády (532 až 529 před n. l.).

A 11 = Hippolytos Rom., Refutatio I,2,12 (Dox. 557)

Diodóros Eretrijský a hudebník Aristoxenos vyprávějí, že Pýthagorás přišel k chaldejskému Zaratovi [Zarathuštrovi] a ten mu vyložil, že od počátku jsou dvě příčiny jsoucna: otec a matka. Otec je světlem, matka tmou. Části světla pak jsou teplo, sucho, lehkost a rychlost; části tmy zase chladno, vlhko, tíže a pomalost. Z nich sestává celý svět, z ženského a mužského. Proto je i oběh Slunce souladný.

A 12 /1 = Diogenés Laertios, *Vitae philosophorum* VIII,14

Zavedl také první míry a váhy u Řeků, jak tvrdí hudebník Aristoxenos.

A 12 /2 = Porfyrios, *Vita Pythagorae* 22

Podle Aristoxena za ním přicházeli Lukánové, Messáповé i Peuketiové a Římané. Zcela odstranil sváry nejen mezi vznešenými, ale i mezi jejich potomky po mnoho pokolení ve všech italských a sicilských městech, jak uvnitř každého z nich, tak i mezi nimi.

A 13 /1 = Porfyrios, *Vita Pythagorae* 4

Podle jiných autorů však Pýthagorovi dala Theanó, rodem Krétanka, syna Télauga a dceru Myiu, podle některých Arignótu (od nichž se dochovaly pýthagorejské spisy). Tímaios vypráví, že dokud byla Pýthagorova dcera pannou, vodila panny v Krotónu, a ženy, když se stala ženou. Z jejího domu pak Krotónští učinili Démétrinu svatyni a uličku, kde stál, nazvali Uličkou Mús.

A 13 /2 = Iamblichos, *De vita Pythagorica* 170

A 13 /3 = Iustinus 20, 4

A 13 /4 = Papyrus Herc. 1788 (Coll. alt. VIII, fr. 4 Crönert Kolotes, Mened., p. 147

A 14 = Didóros, *Bibliotheca historica* XII,9,2-10

A 15 = Diogenés Laertios, *Vitae philosophorum* II,46

Se Sókratem se přel, jak tvrdí Aristotelés v třetí knize *Poetiky* (fr. 75), Antilochos z Lémnu a Antifón, vykladač věštebných znamení, podobně jako s Pýthagorou Kylón z Krotónu; s Homérem zaživa Syagros a po smrti Xenofanés z Kolofónu; s Hésiodem zaživa Kerkóps, po smrti pak už zmíněný Xenofanés; s Pindarem Amfimenés z Kóu a s Thalétem Ferekýdés a Biás Salaros z Priény.

A 16 /1 = Iamblichos, *De vita Pythagorica* 248

A 16 /2 = Porfyrios, *Vita Pythagorae* 56

Dikaiarchos a nejspolehlivější autoři tvrdí, že při tom útoku byl přítomen i Pýthagorás, protože Ferekýdés neodjel ze Samu a zemřel tam. Čtyřicet Pýthagorových stoupenců shromážděných v čímsi domě bylo postiženo naráz, většina ostatních zahynula na různých místech ve městě. (..)

A 16 /3 = Polybios, *Historiae* II,38,10

A 16 /4 = Polybios, *Historiae* II,39,1

A 17 /1 = Filodémos, *De pietate*; 66, 4b3 Gomp.

A 17 /2 = Iamblichos, *De vita Pythagorica* 199

A 18 /1 = Josephus Flavius, *Contra Apionem* (= *De Judaeorum vetustate*) I,163

A 18 /2 = Plútarchos, *Alex. fort.* I,4; p. 328

A 18 /3 = Galénos, *De placitis Hippocratis et Platonis* 459 Müll.

A 19 = Diogenés Laertios, *Vitae philosophorum* VIII,6-7

Někteří tvrdí, že Pýthagorás nezanechal žádný spis. (Není tomu tak. Vždyť přírodní filosof Hérakleitos výrazně a zřetelně říká (Hérakleitos B 129): „Pýthagorás, syn Mnésarchův, provozoval zkoumání nejhrošlivěji ze všech lidí, a vybrav si tato sepsání, vytvořil si svoji moudrost, mnohoučenost, zběhlost ve špatnosti.” To o něm řekl proto, že Pýthagorás na začátku spisu o přírodě praví:

„Při vzduchu, který dýchám, při vodě, kterou piji, nikdy se mi nedostane potupy pro tuto řeč.”

Pýthagorás napsal tři spisy: výchovný, politický a přírodní.)

(7) To, co se uvádí jako Pýthagorovo dílo, však pochází od Lýsida, pýthagorika z Tarentu, který uprchnul do Théb a stal se učitelem Epammeinóna. Avšak Hérakleidés, syn Sarapiónův, ve *Výtahu ze Sótióna* tvrdí, že Pýthagorás napsal i epickou báseň *O veškerenstvu* a druhou, zvanou *Posvátná řeč* (*Hieros logos*), která začíná takto:

Mladíci, přec v úctě chovejte s tichostí toto vše!

Za třetí spis *O duši*, za čtvrté *O zbožnosti*, za páté *O Hélothalovi*, otci Epicharma z Kóu (viz Epicharmos A 3 = DL VIII,78; A 8 = Iamblichos, *De vita Pythagorica* 241), za šesté *O Krotónu* a další. *Mystická řeč* je však podle Hérakleida od Hippasa a byla sepsána na pomluvu Pýthagory. (Hippasos A 3; viz Tituli, ed. H. Thesleff.) Dále byla Pýthagorovi přičtena díla, která sepsal Astón z Krotónu.

A 20 = Diogenés Laertios, Vitae philosophorum IX, 23

Zdá se, že [Parmenidés] první zjistil, že Večernice a Jitřenka jsou totéž (Parmenidés A 1.23) jak tvrdí Favorínos v páté knize *Vzpomínek*, jiní to však říkají o Pýthagorovi.

A 21 = Áetios II, 1, 1 (Dox. 327, 8)

Pýthagorás první pojmenoval obsah celku svět (*kosmos*), a to pro řád v něm.